

rescriptionem domini Johannis investiti ecclesie parochialis de Thoren nobilem virum dominum Gerardum, dominum de Horne, et Godefridum dictum Sclatenbeghe eius advocatum pro violentia ab eisdem commissa. seu perpetrata in bonis domine abbatisse ecclesie Thorensis et juribus eiusdem, nobis constat fuisse et esse excommunicatos denunciatos, auctoritate statutorum synodaliū leodiensium, mandamus vobis sub pena suspensionis et excommunicationis, necnon in virtute sancte obedientie, quatenus dictam excommunicationis sententiam in predictos dominum Gerardum et eius advocatum singulis diebus dominicis et festivis candelis accensis campanis pulsatis firmiter observetis. et observari per vestros subditos presbyteros et investitos. dicti vestri concilii, per omnes ecclesias eorundem diligenter faciatis et precipiatis, ipsos excommunicando. uxores et famulos eorum extra ecclesiam tenendo. secundum formam statutorum synodaliū predictorum, mandatum nostrum in hac parte taliter exequendo ne a vobis de inobedientia, quod absit, penam requiramus et culpam. Reddite litteras sigillatas in signum executionis presentis mandati. Datum anno domini M^o CCC^o xiiij feria tertia post octavas beatorum Petri et Pauli apostolorum (1).

Origineel op perkament met aanhangend zegel des officiaals, verbeeldende het beeld van de H. Maagd met het kind Jezus op den linkerarm en in de rechterhand eenen scepter.

N°. 123.

1314. 12 Juli (2). — De landdeken van het concilie van Maeseyck belast zijne

(1) De synodale statuten van het bisdom Luik des jaars 1288 bepalen tegen de brandstichters en roovers van kerkelijke goederen onder anderen het volgende:

„Cum incendiarii et effractores ecclesiarum et monasteriorum sint ipso facto auctoritate canonis excommunicati, et incendiarii aliarum rerum et bonorum ecclesiarum et monasteriorum sint tanquam sacrilegi excommunicandi, nos ipsos incendiarios, invasores, raptores, detentores grangiarum, domorum et aliarum rerum et bonorum ecclesiarum et monasteriorum et eorum complices et fautores in hac parte excommunicamus et excommunicatos denunciamus: et praecipimus omnibus rectoribus ecclesiarum, quod saltem quolibet mense dictam canonis et nostram excommunicationis sententiam innovent, et aggravent in ipsos excommunicatos, candelis accensis, campanae pulsatione, in speciali de quibus constiterit, et in generali de quibus eisdem non constiterit. Si autem a tempore perpetrati delicti hujusmodi malefactores non satisfecerint ecclesiis quibus damnum intulerunt, infra quindenam, si sint domini hujusmodi malefactores habentes terram et districtum, eorum tunc terras et districtum statuimus esse suppositos et supponimus ecclesiastico interdicto.” Zie: *Statuts synodaux de Jean de Flandre*, XV, 1, in de *Coutumes du Pays de Liège*, I, p. 450—451 en 458—460.

(2) Het feest der H. Margareta werd in de middeleeuwen den 13den Juli gevierd.

onderhoorige geestelijkheid de excommunicatie af te kondigen tegen Gerard heer van Horne en diens aanhang.

Mathias, decanus concily Eykensis, investitus ecclesie de *Gherdinghen* eiusdem concilii investitis de *Brede*, de *Beycke*, de *Buchout*, de *Reppela*, de *Mewen*, de *Rode*, de *Elleken*, de *Oteren* et *Opoteren*, de *Gladbeke*, de *Stoeckhem*, *Lancloer*, de *Haren*, de *Grembeck*, de *Mewhelen*, de *Rothem*, de *Heppenarde*, de *Kessenich*, de *Torren*, de *Nederittere*, de *Bawhen*, de *Bungheneem*, de *Graethem*, de *Wierth* totisque peramplius vicariis capellanis et rectoribus ecclesiarum in dicto concilio constitutis ad quos presentes littere pervenerint salutem in domino sempiternam et ecclesiasticis firmiter obedire mandatis. Litteras venerabilis viri domini officialis leodiensis superioris nostri recepimus hanc verborum seriem continentes. Officialis curie leodiensis decano concilii Eyckensis salutem. Cum per rescriptionem domini Joannis investiti ecclesie parochialis de *Torren* nobilem virum dominum Gerardum dominum de *Horne* etc. (Het overige als in n°. 122.) Harum igitur virtute litterarum vobis omnibus et singulis vobis subditis presbyteris precipimus et mandamus sub pena suspensionis et excommunicationis ac in virtute sancte obedientie districte iniungimus quatenus predictam excommunicationis sententiam in predictos dominum Gerardum dominum de *Horne* et eius advocatum firmiter observetis, ipsos excommunicatos denuntiando singulis diebus dominicis et festivis, candelis accensis, campanis pulsatis, uxores et familias eorum extra ecclesiam tenendo, juxta tenorem mandati domini officialis predicti et secundum formam predictorum statutorum mandatum nostrum taliter impleturi quod de obedientia potius commendari debeatis quam redarguere vel puniri. In quibus exequendis alter vestrum alterum non expectet sub pena predicta, reddere licens sigilla in signum executionis presentis mandati. Datum sub sigillo nostro anno domini M° CCC° quarto decimo in vigilia beate Margarete virginis et martyris.

Origineel op perkament met 25 kleine zegels in bruin was der pastoors van het dekenaat Maaseyck en een tranfixe dat wij geven onder n°. 124. De zegels zijn: 1°. ovaal zegel van den deken Mathias, voorstellende een altaar met miskelk en misboek; 2°. ovaal zegel van den pastoor van Beek met het beeld van de H. Maagd. Omschrift: *sacerdotis*. Op de perkamentstreep staat: *Beycke*; 3°. rond zegel met drie leliën. Op het perkament staat: *Goswinus Pinninck*; 4°. rond zegel met eene liele. Op het bandje staat: *de Wishagen*; 7°. rond zegel met wassende korenaren. Op het bandje: *Egydius Vorle*; 8°. rond zegel, verbeeldende eene liele tusschen twee zittende vogelen. Op het perkamenten bandje: *Brochem*, *Renerus*; 9°. rond zegel met een heiligenbeeld? Op het perkamenten bandje: *Gherardi Groenbode*; 10°. rond zegel met een schaap of lam.

Orig. op perk. — Zegel verloren. Het perkament heeft zeer veel geleden. Er bestaat van dit stuk een *vidimus* van den officiaal van het Luiksche hof, gegeven in het volgend jaar 1324 feria secunda post circumcisionem domini.

Nº. 152.

1324. 29 Mei. — Vidimus van den officiaal van Luik, inhoudende een brief van protectie en vrijgeleide, afgegeven door Gerard heer van Horne ten voordeele van zijn kapellaan en familiaris den Thornschen kanonik Renerus Parent.

Universis presentes litteras inspecturis. Officialis curie Leodiensis eternam in domino salutem cum notitia veritatis. Noverint universi nos litteras infrascriptas non cancellatas non abollitas non abrasas non suspectas, nec in aliqua sui parte viciatas veroque sigillo nobilis viri domini Gerardi domini de *Horne*, de *Perweis* et de *Herlar* prout prima facie apparebat sigillatas vidisse, tenuisse et de verbo ad verbum legisse, formam que sequitur continentes. Universis presentes litteras inspecturis Gerardus dominus de *Horne*, de *Perweis* et de *Herlar* salutem in domino sempiternam. Ad cunctorum notitiam tenore litterarum presentium producimus et notum esse volumus quod nos dilectum nobis in christo Renerum dictum Parent clericum canonicum ecclesie Thorensis leodiensis diocesis, in nostrum clericum familiarem, domesticum et etiam commensalem recepimus et etiam recipimus quoad vixerimus et vixerit idem Renerus, et ipsum per totam terram nostram et sub districtu et potentia nostris, sub rostris conductu, defensione et protectione, cum omnibus rebus et bonis suis et familia exnunc suscipientes, ac mandantes et precipientes omnibus et singulis nostris iusticiarijs et subditis, ut eidem Renero nostro clerico speciali, et eius familie, in omnibus suis peragendis per totam terram nostram nostrumque districtum et extra ubi poterunt assistant, tanquam nobis, et ab omni violentia eos protegant et defendant. Et nos etiam supplicamus Reverendo in christo patri et domino nostro domino Leodiensi episcopo, ac universis et singulis dominis et principibus terrenis per presentes quatenus precum nostrarum interventu ipsi Renero clerico nostro, et sue familie predictis per terras et districtus suarum jurisdictionum cum per eas transitum fecerint prestant et prestari faciant a suis subditis et iusticiarijs cum super hoc a prefato nostro clerico et sua familia fuerint requisiti conductum favorabilem et securum et ipsum eius bona et familiam sub eorum protectione et defensione per terras et districtus suos tanquam nostrum clericum et familiarem specialem recipiendo, sicut et nos clericos

et familiares eorumdem in nos, et in nostra tuitione et defensione per nostram terram nostrumque districtum exnunc recipimus per presentes litteras in testimonium premissorum sigillo nostro maiori roboratas. Datum in nostro hospicio de *Wiert* anno domini M. CCC vicesimo tertio dominica ante festum conversionis beati Pauli apostoli. In cuius rei testimonium presenti transcripto sigillum officialitatis curie nostre est appensum. Datum anno domini M°. CCC vicesimo quarto, feria tertia ante festum penthecostes.

Origineel op perkament met het gebroken zegel van het Luiksch officialaat in geel was. Men ziet op het fragment een kruisje, staande, naar het schijnt op een gebouw.

N°. 153.

1326. 12 Februari. — Acta sunt hec in aula domine Abbatisse. Anno Nativitatis domini Millesimo Trecentesimo vicesimo sexto, Indictione nona mensis februarii die duodecima.

Notarieele verklaring, opgemaakt door notaris Nicolaus, zoon van Hendrik van Thienen, waarbij Johannes van Oesterhout, vicedeken, Johannes Wirici, Johannes van Brandenborgh, Arnoldus van Tricht (de Traiecto), kanoniken der kerk van *St. Geertruidenberg*, en meester Bartholomeus, rector der scholen dier kerk, als procurator van Theodoricus genaamd Voghel, scholaster, bij eede afgelegd in handen der abdisse Margareta van Petersheim belooven in het geschil en den twist tusschen Balduinus genaamd van Poele en Petrus, zoon van Zebertus van Vlvenhout, voor zooverre die moeilijkheden de kanoniken of hun kapittel raken zouden, zich naar de raadgeving en het bevel der abdisse te zullen gedragen. — Tegenwoordig: Lauretta van der Mark en Heluydis van Haren, kanonikessen van Thorn, Gerardus van Kessel, meester Willelmus, Johannes van Grunenbergh, Johannes van Thienen, Lambertus van Boukhout, Gerardus van Berghe en Arnoldus van Remende, kapellanen van Thorn, Willelmus en Henricus, zonen van Johannes heer van Pytershem, Theodericus van Pytershem, heer van *Haren*, Marsilius de *Atrio*, Ghiselbertus genaamd Bek, Dyonisius van Yttre, Gerardus genaamd Hilleken van Wysssem en Johannes genaamd Hunselman, als getuigen.

Orig. op perk. — Zonder zegel, doch met het merk van den notaris, zijnde een adelaar met dubbel hoo'd.

Hoge, van *Sprundel* ende van *Nispen*, gelyk ende in derselver voegen dat wy die in deselve dorpen hebben gehouden". Hierbij een vidimus van deken en kapittel der collegiale kerk van Breda des jaars 1416.

Afschrift op papier in port. 23 en in den Codex der notarieele afschriften.

N°. 273.

1387. 5 Juli. — Zoenbrief van Gerart van der Alderburg met de abdis en het kapittel van Thorn.

Ich Gerart van der Alderburgh genant Pieck, doe kont allen luden ouermyds dessen openen brieue, dat ich ende alle mine hulpere witych ende wail gesoent sijn tot desen dage toe datum dis brieffs, myt vrouwen Margrieten van Hoerne, Abdissen van Thoren, eren Capittel ende allen eren ondersaten van allen saken die ich hoen tyende ben geweest, ende sonderlingen als van den scaden den ich hadde doe ich myt Jonchere Lodewyck van Ryfferscheit gereyst was in tlant van *Kesseninch*. In getuech der waerheit heb ich minen segel aan dessen brieff gehangen. Ende om me sekernys wille soe heb ich gebeden Jonchere Gumbrecht van Alpen voecht toe *Koelen* ende Kerstken van Rencbergh dat sy ere segele by den minen ouch aen dessen brieff hangen willen dat wijr Gumbrecht ende Kerstken voergenoempt om beden wille Gerards voers. gerne gedaen hebben. Gegeuen jnt jaer ons heren Dusent driehondert seuen ende tachtentich des vridages na Petri et Pauli apostolorum.

Orig. op perk. h. 0,10; b. 0,20. — Zegels aan den rand beschadigd en versleten; dat van Rencburg geheel afgesleten. Dat van G. van der Aldenburgh stelt voor een schild met staand kruis, in het kruispunt een star met zes punten. Omschrift: *s. Gerard,..... van d'Aldeburg*. Dat van G. van Alpen is een schild met zes fascen. Omschrift: *s. advocati colon*.

N°. 274.

1389. 29 Maart. — Gegeuen jnt jaer ons heren doe men screyf dusent driehondert negen ind tachtentich des XXIX dages in den meert.

Didde van den Hove, vroeger halfwin des kapittels te *Ubach*, bekend met het kapittel geheel gezoend en »verslicht" te zyn van alle aanspraken en vorderingen, die hij ten laste van het kapittel zou kunnen doen gelden, en zulks door tusschenkomst der zegslieden: Johan van Weert, priester, Gerart Haec, Dyderich Kreenken en Hendrik van Osen.

Orig. op perk. — Gezegeld door de zegslieden op verzoek van Didde. Jan van Weert voert drie molenijzers in een schild, 2 en 1, met omschrift: *iohis.... olui pbrri* (1); Gerard Haec een slangenkruis, zooals in n°. 229 beschreven is; de twee andere zegels verloren.

N°. 275.

1389. 25 November. — Gegheuen jnt jaer ons heren doe men screyf Dusent drye hondert negen ende tachtentich op sent Katherinen dach der heyliger Jonfrouwen.

De abdis Margareta van Horn maakt bekend dat voor haar en hare leenmannen Marselis van Osen en Dyderich van Kerchorne, verschenen is Heynrich van Osen, en heeft het godshuis van Thorn geërfd in 18 bunders land gelegen om Thorn, te weten 5 bunder geheeten *der Kerchouer acker*, 3 bunder geheeten *der Dail acker*, 3 bunder achter den hof van Koen *van genen Ende*, een bunder *in genen Moersch*, $1\frac{1}{2}$ bunder *in der O achter die hegge*, 2 bunder voor *die hegge*, bij land van Gerart Haec, zoon van Coenart Haec, en $2\frac{1}{2}$ bunder *aen der Sleyden*, alsmede in twee laatgoederen, dat van wijlen Jan Capuens en dat van wijlen Jan van der Straten, met al het recht aan Heinrich van Osen daarin toestaande, en afwerpende jaarlijks $7\frac{1}{2}$ alde grooten, 2 kapoenen, 2 keurmeden en $\frac{1}{10}$ hoender; tegen welke 18 bunders land en 2 laatgoederen het godshuis aan Heynrich van Osen gegeven heeft haren hof gelegen *in genen Weerde* bij *Bracht* (Maasbracht), zooals de brieven daaromtrent inhouden.

Orig. op perk. — Zegel der abdis aan den rand beschadigd. Daarop staat de abdis in wereldlijke kleederen tusschen twee wapens waarop hare handen rusten. Het eene ter rechterzijde is dat van Horne, het andere driewerf gepaald en met een vrij kwartier in den rechter bovenhoek. Omschrift: *Margarete de Horn.....is*. De zegels van Marselis en van Heinrich van Osen hebben beiden een gaanden leeuw met een boven den rug gedraaiden staart. Op dat van Dyderich van Kerchorne staat in dwarse richting een ezel (?), gelijk in n°. 270. Deze drie laatste zegels aan den rand beschadigd.

N°. 276.

1392. 14 Juni. — Datum et actum Rome in palacio apostolico domini nostri pape

(1) Het wapen van den beroemden veldmaarschalk uit den dertigjarigen oorlog Jan van Weert, voor dat het door den Keizer verbeterd was, verbeeldde ook een schild met drie molenijzers 2-1. Deze twee Jannen van Weert schijnen dus verwant geweest te zijn. Zie Jos. Habets, Jan van Weert en Jan van der Croon, eene bijdrage tot de geschiedenis van den dertigjarigen oorlog, p. 113.

Willich baent van niemant en is besmet dan van vieren alden groeten des jairs, die ghilt hy onssen genedighen heren van Hoerne." Daar de schepenen van Ophoven en Gheystingen geen eigen zegel bezaten, zegelden voor hen Reynart van Otenhoeven, man van wapen, en Arnold van Baeckhoven bovengenoemd.

Origineel op perkament met twee zegels in bruin was: 1°. het zegel van Arnold van Baeckhoven vertoonende een klimmenden leeuw; en 2°. dat van Reynart van Otenhoven, zijnde een gaande leeuw. Omschrift: *S. Rey.....en othave*. Op den rug van dit perkament staat: de quo ceditur vicariatui hujus ecclesie 1 vas.

N°. 301.

1424. 28 Maart. — Ghegeuen jnden jaeren ons heren dusent vierhondert vierendertwintich jaer acht en twintich daghen jnden merte.

Voor het Camerlaetgericht der Vrouwe van Thorn, bekend Johan Penne van *Desselrode* verkocht te hebben aan het kapittel en over te dragen aan Tilman van Weert, priester, als momber en presentiemeester van het kapittel, 2 malder rogge erfpacht, maat van Wessem, die hij geldende had op een onderpand te *Graethem* gelegen, nl. 7 vat rogge op het halve *Roet*, groot 1½ bunder, welks andere helft zijnen broeder Gelpken toebehoort, en 5 vat rogge op eenen beempd gelegen aan het *Verrenbruyck*, groot omtrent 1½ bunder, van welke 2 malder insgelijks afstand doet Geertruid, Johans dochter, die echter op voors. onderpand nog 2 vat rogge, met hetzelfde recht als het kapittel behoudt.

Meier: Johan van Roetheym. Camerlaten: Goedart van Halen, Jacob des Boeden en Arnout des Boeden, gebroeders, en Symon van den Brueck.

Orig. op perk. — Zegel van den meier afgefallen. Dat van Goedart van Halen, dienende ook voor de andere laten, aan den rand afgesleten. Het verbeeldt een slangenkruis. In den rechter bovenhoek een hoefijzer. Omschrift: *sigillum god....l.en*.

N°. 302.

1424. 14 November. — Ghegeuen jnden jaeren ons heren dusent vierhondert vier en twintich jaar, viertheen daghe in novembris.

Coenraet Haeck, zoon van wijlen Luef Haeck, leenheer des hoefs

en heerlijkheid van *Houtheym* gelegen bij *Grathem*, getuigt dat voor hem en de laten van dien hof, Peter van *Houtheym*, zoon van Johan van *Houtheym*, en Tilman van *Weert*, priester, verkocht hebben 7 vat rogge erfpacht, maat van *Wessem*, te betalen op den dag van *St. Maarten* in den winter, tot onderpand waarvan hij stelt zijn huis en hof gelegen te *Houtheym*, en een stuk land en beempd, groot een bunder, gelegen bij *Hedel* (Heel).

Laten: Ghele Verkens van *Hedel*, Ghele Verkens zijn zoon en Gerart Heuken zoon van *Grathem*, met Nyles Huensels van *Grathem*, laat des heeren Godart van den *Bongaert* (1).

Orig. op perk. — Zegel des leenheeren Coenraat Haeck verloren.

N°. 303.

1425. 4 Februari. — Gegeven in den jaire ons Heren dusent vierhondert ind vunffindzwentzich jair des vierden daigs in deme maent februarius.

Lambert Buck de jonge en Emberich van *Bastenaeken*, gezwagers, bekennen dat zij als almoes hebben gegeven aan de Reguliere kanoniken te *Aken* vier mudden rog erfpacht, staande ten laste van hunnen hof te *Vulenbagh* genaamd de hof *Van der Raitschen*, en een » houw holtz afgedeilt van zwen houwen holtz, die wir van den vurs. houw erflich jairs geldens hant in der *Ebdissen busch* "; onder voorwaarde nochtans dat de kloosterheeren zouden kwijschelden eene erfelijke cijns, die zij staan hadden op het huis van Emberich van *Bastenaeken*, gelegen te *Aken* op de *Cleyn-Coilnerstraisse*.

Deze akte werd gerealiseerd voor schepenen der heerlijkheid *Ubach*, waaronder bovengemelde goederen gelegen zijn.

Origineel op perkament, zegels afgevallen. — Op den rug van dit perkament staat: depost ipsam villam de *Vrelenberch* emimus cum ab- et dependentiis.

N°. 304.

1425. 6 Februari. — Gegeven in den jairen ons Heren domen schreeff dusent vierhondert ind vunffindzwentzich jair des sessden daigs in deme maent februarius.

(1) Wanneer geen genoegzaam aantal laten aanwezig was, kon de meier, leenheer of hoe zich ook het hoofd der laatbank noemde, een laat van een anderen heer en hof opnemen om het vereischte getal te volmaken. Men noemde dat *een laat leenen*.

Voor mejer en laten der heeren van St. Servaas te Maastricht, in Maasland, verschijnt Heynric Hoppenbruwer van *Graetheyt*, bastaard van *Baewen*, en bekent verkocht te hebben aan het kapittel van Thorn, ten behoeve der presentiën, 2 malder rogge erfpacht, maat van *Wessem*, alle jaren op St. Andriesdag te leveren ten zijnen koste voor het klooster te Thorn, voor welke 2 malder hij tot onderpand stelt $3\frac{1}{2}$ bunder » soe lant, soe bosch, soe weyde", reinende aan land van Geraert Haeck en uitgaande » op dye *Rijt*". Hij ontferft zich van dat onderpand, waarin hij, na manenis des meijers en vonnis der laten, doet goeden en erven Tylman van Weert, priester, als momboor en presentiemeester van het kapittel.

Meijer en leenheer der heeren van St. Servaas in Maasland: Jan van der Stegen van *Panhedel*, der alde. Laten: Goedart van Halen, Jan Reynkens van *Panhedel*, Wyllem yn gheen Slaede, Geraert van den Sande en Peter Bruex.

Orig. op perk. — Aan dit stuk hingen de zegels van Volquin van den Ende, van Thorn, die door Jan van der Stegen verzoocht was voor hem te zegelen, en van Goedaert van Halen. Beiden verloren. De anderen verklaren geen zegel te hebben.

Op den rug des perkaments staat: „Summa lvj. besceyden Egmonds gulden. Jt. vur deze guedingen ende te sygelen XV krumpsteerten. Jt. den bryeff te maken vijj botdreger." De som van 66 Egmonds gulden zal de koopprijs zijn der 2 malder rogge erfpacht.

Nº. 315.

1433—1488. — Uittreksel uit de Landrechten van Horne betrekkelijk de watermolens.

Wyr Jacop, heere zo *Hoerne*, zo *Altenae*, zo *Corterschem* ind zo *Montangys* etc. doen kondt. In den yrsten soo en sullen noich en plegen die watermoelen tot *Leyvelroye*, *Tongelroe* noch tot *Hoichten* niet te maelen voir sint Remeys daich noch aichter half Meert, dat sy water sullen schutten. Weert saeke dat zy dair weder deden ende schutten waeter als syt niet schutten en soulden, soo sal ons amptman commen ende draeghen dat molenyser met hem, opdat sy gheynen schaeden en sullen doen in bosch ende broeck ende aen beenden noch anders aen der luyder erven. Weert noich saicke dat sy water schutten ende der luyden beenden ende erve verdrencken naer half Meert ende voor sint Remeys daich als voorschreven is ende der moelener en wildes nyet laeten, soo mach een man den dye schaede ge-

schiet een schudtbeert optrecken sonder broeken oft misdoen ende laeten t' water loopen etc.

Afschrift op papier.

Nº. 316.

1435. 15 Maart. — Geschreuen jnt jaer vns heeren Dusent vierhondert jnde vyf ende derttych des vyffteendes daeghs jnden meert.

Voor schepenen van *Wessem* bekent Lysbet van der Oe van Thorn, ook geheeten Lysbet her Zybrechts, verkocht te hebben aan Gyelen Verkens van *Hedel* (Heel) een half bunder beemd, gelegen naast den beemd van het gasthuis van *Wessem*, en twee halve bunder land, gelegen in *der Sullic*, voor een jaarlijkschen erfpacht van 2 malder rogge, maat van *Wessem*, betaalbaar op St. Andriesdag, die het verkochte land zullen blijven lasten.

Schepenen: Jan Merkens, Jan Wymmer, Jan Verken, Johannes Boen, Lambrecht Gelensoen, Jan Schouttet en Goedairt Gielen.

Orig. op perk. — Zegel der schepenbank verloren.

Nº. 317.

1436. 24 Mei. — Schepenen van Ubach verklaren een zegel hunner bank met toestemming van Vrouwe Mechtildis van Horne verkregen te hebben.

Wir Johan Dresscher, Klois Coppe, Johan Tupe, Willem Kerkem, Willem Schleytgin, Gerart Duvell, Cornelis des Raeteson, scheffen der banck van *Vbach*, doen kunt jnd bekennen mit desen openen brieff, dat wir schepenen vor onssen zyden zo *Vbach* schepenen geweyst syn, egeyn eygen segell des schepenen stoils van *Vbach* gehadt in haeuen, mer als dick ons des noyt was, jnd onssen vor schepenen noyt geweyst is eynghe saicke zo besegelen, so haeuen wir vor ind nae eynghe guede manne in der saichen syns segels gebeden, dat onss dicke wale sere kredelich gevallen is. Jnd want de eirwerdighe hoegeboren vrouwe Mechtild van Horn, nu in der tyt abdisse des goitzhuysen van Thoren grontvrouwe ons dorps van *Vbach* is, sich erberlich ind guetlich zo ons bewesen hefft ir consent jnd beleeyft ons zo gheuen, als van eynen nuwen eygen segell des schependoms vortaen ze ewighen daegen zo gebrueken, wilge segell geteykent ind geprynt mit ons patroens bilde onsser kirchen van

haec van toren. Volquin van den Einde voert gelijk bij n°. 320 een gaanden leeuw en eene ster in den rechter bovenhoek.

N°. 327.

1443. 31 Mei. — Gegeuen ynden jaeren ons heren du men schreyff dusent vyerhondert dryeendveertich op den lesten dach van den Meye.

Voor Gherit Haeck, *hoeffmeister* en leenheer, en de gezworen camerlaten der abdisse, bekent Heynken Tylmans van *Vreethout*, zoon van Houk van *Grathem*, dat van de tien malder rogge, door hem onlangs verkocht aan de abdis ten behoeve van een nieuw gesticht altaar, het onderpand wegens wanbetaling, door den rector van dat altaar, gerechtelijk is gewonnen, doch dat de vrouwen en de rector hem weder uit gunst de onderpanden hebben verleend, mits hij de tien malder erfpacht in twee termijnen betale, de eene helft op St. Andriesmis en de andere helft op Lichtmis, terwijl hij bij wanbetaling op den betaaldag zelven, voor ieder termijn tien malder schuldig zal zijn. Voorts bekent Heynken op dezelfde verzwarende voorwaarde weder terugbekomen te hebben hetzelfde onderpand dat ook door Tylman van *Nederweert*, priester en presentiemeester was uitgewonnen voor 19 vat rogge, die insgelijks het goed belastten.

Kamerlaten: Volquin vanden Eynde, Wylllem Nesselkens, Peter vter Moelen, Jan van den Culen en Reyne van Gheneden.

Orig. op perk. — Zegel van Gherit Haeck (zie hierboven n°. 326); dat van Volquyn van den Eynde, voor en namens de andere laten, verloren.

N°. 328.

1443. 31 Mei. — Gegeuen ynden jaeren ons heren du men screyff dusent vyerhondert dryeendeveertich des lesten dages van den Meye.

Voor Johan van Stockbroeck, meier en leenheer, en gezworen laten in de dingbank van Grathem, bekent Heynrick Tylmans van *Vreethout*, zoon van wijlen Houk van *Grathem*, verkocht te hebben aan Gerard Haeck van *Thorn* en aan Tylman van *Weert*, priester, drie malder rogge erfpacht, maat van *Wessem*, te weten twee malder aan Gerard Haeck en een malder aan Tylman van *Weert*, voor welke drie malder Heynrick

1443. 3 September. — Gegeuen ynden jaeren der seliger gebuert ons heren du men screyff Dusent vyerhondert dryendveertich jaer drye daech ynden maent September den men heytet Gheerstmaent.

Voor schepenen van Thorn bekent Ghyse van Zantvoert, de jonge, *pystor* (bakker) van de kloostervrouwen, met zijn vader Ghyse, die zoon was van wijlen Ghyse van Santvoert, verkocht te hebben aan Tylman van Nederweert, priester, 9 vat rogge erfpacht, maat van Eyck, te leveren op St. Andriesdag, voor eene som van 30 overlandsche rijns gulden der vier keurvorsten op den Rijn, en mits onderpand van 3 bunder land, waar de straat door gaat, reinende aan een erf van Joost van der Heyden, en aan een ander van de kinderen van Lambrecht van Boecholt, benevens van een camp gelegen »achter gheenre heggen", houdende 2 bunder, in welke onderpanden, van wier tocht Ghyse vader afstand doet, Tylman gerechtelijk voor gemelden erfpacht geërfd wordt.

Schepenen: Wyllem Nesselkens, Volquyn vanden Eynde, Coen aen ghenen Steeghput, Pouwels Sprankenys, Jan vander Mydden van *Stramprode*, Heynrich vanden Eynde van *Dasselrode*, Jan van Caelrode.

Orig. op perk. — Met een zeer beschadigd zegel van Gerart Haeck, meier van Thorn, die voor de schepenen zegelde. Zie n°. 334.

1443. 24 September. — Ghegeuen ynden jaeren der seliger gebuert ons heren du men schreyff Dusent vyerhondert dryendveertich jaer vyerendtwintich dage ynden maent September den men heytet Gheerstmaent.

Voor schepenen der dingbank van Thorn bekent Jan van den Meerss, zoon van wijlen Symon van den Meerss, dat hij aan Tylman van Nederweert, priester, voor 42 overlandsche rijns gulden, munt der vier keurvorsten op den Rijn, verkocht heeft 2 malder rogge erfpacht, mate van Eyck, op onderpant van 2½ bunder land, liggende *yn ghenen Meerss*, tusschen landen van zijne broeders Symon en Peter, en van 1 bunder, liggende *ynder Oe*.

Schepenen: Willem Nesselkens, Volquin vanden Eynde, Coen aen ghenen Steeghput wylneer gheheyten yn ghenen Vehoeff, Pouwels

Sprankenis, Jan vanden Mydden van *Stramprode*, Heynrick vanden Eynde van *Dasselrode* en Jan van Caelrode.

Orig. op perk. — Met een geschonden zegel van Gerart Haeck, meier van Thorn, die door de schepenen, bij gebrek aan een *gemeynen sieghell* verzocht was te zegelen.

N°. 334.

1443. 16 December. — Gegeven ynden jaeren der seliger gebuert ons Heren du men screyff dusent vyerhondert dryendeveertich sesteen dage ynden maent December.

Gerard Haeck, leenheer, Jan Brouwer de oude, Jan van der Cullen, Jan van der Heyden de jonge, Herman van Tyegelen, Gerard Coninx, Heynken Tylmans van *Vreethout* en Willem Peterszoon van den Dyck, laten der dingbank van *Gratheyem*, bekeninen, dat voor hen is verschenen Jacob van der Hagen, zoon van wijlen Hendrik van der Hagen en diens moeder Heilwig. Deze hebben verkocht aan heer Tylman van Nederweert, priester, 10 vaten rog erfpacht, Wessemer maat, 'sjaars te betalen met St. Andries, en stellen borg daarvoor » hoeren alinghen ganssen hoeff *Tyher Hagen* mit der huysinge, hoeffreysinge ende tymmerade, gelegen in der denghbank van *Gratheyem*, soe wye die hoeff gelegen ys yn naeten off in droegen, yn dyepen en dreygen, yn berch en daell, yn hoegen, yn legen, yn bossch en yn broeck myt alle synen toebehoeren nyet daarvan vytgescheiden, haldende omtrent tsamen twee end twyntich buenre, soe bossch, soe baent, soe lant wenich men off meer”.

Aan dit charter hangen twee zegels; vooreerst dat van Gerard Haeck met een slangenkruis in het blasoen en twee gekronkelde slangen op den helm; omschrift: *s. gherart haeck van thorn*. Het tweede is dat van Volquin van den Eynde, rentmeester van het kapittel van Thorn, voerende een gaanden leeuw. Omschrift: *s. volcke van den eynde*.

N°. 335.

1444. 11 Februari. — Anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, mensis February die undecima.

Jan van Heinsberg, bisschop van Luik, schenkt zijne goedkeuring aan de stichting eener zesde kanoniksprebende, gedaan door Tilman van Nederweert. Zulks geschiedde op aanvraag der abdis Mechtildis

Dusent vierhondert ende seesenveertich des derden daechs jnden Wendelmaent die men int latyn heyt December.

Voor meier en schepenen van *Nederoeteren*, meier en laten van den hof van Dries Koninx van Trieht (Maastricht) gelegen te *Bornen* in het kerspel *Nederoeteren*, en meier en laten van den hof *tghenen Crauwelbossche*, bekent Lenart van Stockbroeck, » wettige » zoon van Agnes opten Steynwech, verkocht te hebben aan Tilman van Nederweert, priester, 16 malder rogge erfpacht, maat van Eyck, die hij jaarlijks geldende had op den hof geheeten *Kloosterhof*, gelegen *bij die Slaechmoelen* te *Nederoeteren*, en groot 22 bunder land en beemd, waarvan 17 bunder voor schepenen van *Nederoeteren*, 2 bunder in den hof van *Bornen* en 3 bunder in den hof van *Crauwelbosch* hoeven, in welken onderpand en erfpacht Tilman voorn. wordt geërfd. Voorts verschijnen: Jan Kelle, zoon van Ghijs Kelle, en bezitter van den hof, die belooft den erfpacht trouw te zullen leveren op St. Andriesdag te *Eyck* in huis of zolder hem aan te wijzen, Lenart en Jan van Stockbroeck, gebroeders, en Joest van den Hove, man van hunne moeder Agnes, als verkoopers en borgen, om den kooper Tilman te vrijwaren gedurende jaar en dag.

Schepenbank van *Nederoeteren*. Meier: Willem in gheen Haghe. Schepenen: Johan van der Slehegge, Lambrecht Calfs, Johan Meyer opten *Dyck*, Henric Mossche, anders geheeten van den Hoven, Johan van Broggen, Lenart Moerskens en Philips Heckens.

Hof van *Bornen*. Meier: Art Monninx van *Opoeteren*. Laten: Nelis Gielis, Heyn Hoen, Willem Dries en Peter Boeterstock.

Hof van *Crauwelbossche*. Meier: Merten van Luymbееck. Laten: Jan van der Heyden, Gilis vanden Putte, Herman Tielen, Jan Mewes en Art Vos.

Orig. op perk. — Zegels van de schepenbank en van de meiers der twee laathoven verloren.

Nº. 343.

1447. 20 Januari. — Datum et actum Leodii in camera episcopali Reuerendissimi in christo patris et domini nostri Johannis Episcopi leodiensis anno a natiuitate domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo iudictione decima, mensis Januarij die vicesima.

Notarieele akte, waarbij Jacoba van Loen, anders van Heynsberch, *rectrix et administratrix* van het stift Thorn, aan Tilmannus Wilhelmi

Bul van Paus Nicolaus V aan de dekens der kerken van St. Paulus en St. Dionysius te Luik, hen benoemende tot speciale rechters in de gedingen, welke Jacoba van Loen, anders van Heynsberch, die door apostolische macht tot administratrix of beheerdster van het stift te Thorn, bij ontstentenis eener abdisse, is gedelegeerd geworden, en het kapittel van het stift willen aanleggen tegen abt en kapittel van het klooster St. Paulus te Utrecht en andere priesters of leeken der Luiksche en Utrechtsche bisdommen, wegens storingen in het bezit en ontvangst der stiftsrenten en cijnsen.

Orig. op perk. — Zegel van den Paus in lood, aan eene koord van hennep. Op eene zijde de hoofden van de apostelen Petrus en Paulus en daarboven *spaspe*, op de andere zijde *nicolaus pp V*.

N°. 348.

1447. 25 Juli. — Jnt jair ons heren duysent vierhondert seuen en veertich des vyffentwintichsten dage in Julio.

Richter en schepenen der heerlijkheid *Nederyttre* maken bekend, dat Arnout van den Kirchhoff van *Stramproede* heeft gevorderd, voor hen, van een erf geheeten *Heestert*, gelijk Heyn van Oeteren dat van hem genomen had, een erfpacht van 3 malder rogge. Maar dat deze vordering hem ontkend werd door de tegenwoordige bezitters van het erf, Johan en Dyerick van der Straeten. Dat eindelijk partijen het geschil ter beslissing hebben opgedragen aan zes *knaepen*, en deze uitgezegd hebben, dat de 3 erfmalder rogge, mate van Eyck, door Johan en Dyerick wettig verschuldigd zijn.

Orig. op perk. — Zegel der schepenbank van Neeritter zeer beschadigd. Zie n°. 337.

N°. 349.

1447. 19 Augustus. — Anno a natiuitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo indictione decima die vero Sabbati decima nona mensis Augusti.

Notarieele akte der uitspraak van Ghiselbertus van Overdievecht, cantor en luiksch officiaal, decretorum doctor en licentiaat in de rechten, Petrus de Molendino, deken der kerk van St. Paulus te Luik, doctor in de rechten, en Adam van Papenhoven, kanonik derzelfde kerk en

Luiksch zegelbewaarder, benoemd als zeggers in het geschil tusschen de abdij en het kapittel van St. Paulus te Utrecht. — Sedert onheugelijke jaren waren de 12 marken, welke het kapittel van St. Paulus jaarlijks aan de abdij betalen moest, steeds voldaan geworden, volgens een door de abdij beweerd recht, met 30 oude gouden schilden van den Koning van Frankrijk en nooit met eene andere munt, aan welke verplichting het kapittel zich in de laatste vier jaren wilde onttrekken, zoodat de betaling diensvolgens achtergebleven was. Ten einde het geschil bij te leggen, en vrede en eendracht tusschen beide kapittels weêr te doen heerschen, benoemden Mathias Huberti, Thielmannus van Weert, kanoniken, en Johannes Pollart, rentmeester der abdij van Thorn, namens de abdis of beheerster Jacoba van Heynsbergh en het kapittel van Thorn, Johannes Bottaert, prior der kerk van St. Paulus, en Otto Tengnagel, rentmeester van Wilhelmus van Hoেকেlem, abt dierzelfde kerk, de bovengenoemde Ghiselbertus, Petrus en Adam tot scheidsrechters in de zaak. Deze, na partijen gehoord te hebben, zeggen, dat de abt en het kapittel van St. Paulus gehouden zijn, zoowel voor de verloopene vier jaren als voor het vervolg, te betalen 30 oude schilden van Frankrijk, jaarlijks, voor de verschuldigde 12 marken, doch dat de straffen, waarin zij door de wanbetaling in de laatste vier jaren vervallen zijn, hun worden kwijtgescholden en opgeheven, wordende overigens de kosten van het scheidsgeding gecompenseerd. — Deze uitspraak, waarbij de genoemde afgevaardigden van beide kapittels tegenwoordig waren, geschiedde op de bovenzaal van het huis van vermelden cantor Ghiselbertus, op het klooster der Luiksche kerk liggende, in bijwezen van Jodocus van der Mark, kanonik van Luik, decretorum doctor, Daniel van Blochem, kanonik der kerk van St. Paulus te Luik, Arnoldus Campion, licentiaat in de rechten en advokaat bij het Luiksche hof, en Johannes van Zutphen, procurator bij hetzelfde hof.

Orig. op perk. — Zonder zegel, doch met het merk van den instrumenteerenden notaris Johannis van Broekhusen, clericus van het bisdom Utrecht. Deze voert als merk twee door elkander gevlochten letters O van gothischen vorm.

Nº. 350.

1447. 14 December. — Gegeuen ynden jaer der seliger geboert ons heren Jhesu Cristi du men screyff dusent vyerhondert seuenendueertych veertien daech in Decembri.

Voor Jan Ketelbueter van *Kynre*, leenheer des hofs en heerlijkheid

van wijlen Reyner Raetsen van *Baewen*, en gezworen laten diens hofs, verkoopt Peter Gerrit, wettige zoon van Gerrit Coppen, aan Tilman van Nederweert, priester, 5 malder rogge erfpacht, maat van *Wessem* te leveren vrij en onbezwaard te Thorn, waarvoor hij tot onderpand stelt het goed van der *Smyssen*, met huis, hof, boomgaard en kamp, groot 4 morgen, reinende aan eene zijde aan het goed van Peter van Zold en aan de andere aan dat van Struver van Kessel, alsmede een bunder land gelegen aan den *Schuttengrave* aan eene zijde, en langs den *Kerkenacker* aan de andere; terwijl zich buitendien Jan Gerrit, broeder van Peter voorn. verplicht den erfpacht rogge die Peter nog geldende heeft op het goed van der *Laer*, hem niet uit te betalen vóór dat de 5 malder aan Tilman zullen zijn voldaan. En daar de leenheer noch de laten een eigen zegel hebben, worden Gerit Haeck van Thorn, door den leenheer, en Jan van Stockbroeck, meier te Thorn, door de laten verzocht hun zegel aan den brief te hangen.

Voorts bij denzelfden brief, voor Kerstken Smeets van *Hunsel*, schout en leenheer van Bele, wettige dochter van Struver van Kessel, als eigenares van de laatbank en heerlijkheid van wijlen Godart vanden Bongart, ridder, en voor gezworen laten dier bank, stelt Peter Gerrit nog tot onderpand der gemelde 5 malder rogge een kamp geheeten *Fleren campe*, groot een bunder min of meer, reinende aan land van Steyne vander Ryt en aan den kamp van Jan Gerrit, in welk onderpand hij Tilman voors. goeften erft, gelijk hij overigens ook voor de andere onderpanden gedaan heeft. Op verzoek zegelen Jan Pollart van Roermond, rentmeester te Thorn, voor Kerstken Smeets, en Aernt Tripperts voor de laten.

Laten van wijlen Reyner Raetsen: Jan Brouwer de oude, Jan Gerits, Jan der Kremer en Aernt des Beren de jonge.

Laten van Bele van Kessel: Jan Brouwer de oude, Jan van der Culen, Peter van Sold en Gheerken Heuken.

Orig. op perk. — Alle vier de zegels een weinig geschonden. Dat van Trippert verbeeldt een kruis van vijf ruiten. Gerard Haeck als onder n°. 326, Jan van Stockbroeck als onder n°. 328. Johan Pollart voert een klimmenden leeuw op een veld bezaaid met biljetten. Omschrift: iohan pollart.

N°. 351.

1448. 6 Maart. — In t jaer der zeliger geboert ons liefs Heren Jhesu Cristi dusent vier hondert ende acht ende veertich, in den maent van Meert tot Thorn, des sesden daechs, te vespertyt.

Testament van heer Tilman van Weert, kanonik te Thorn. Zijn lichaam zal begraven worden in de kerk van Thorn, voor het altaar van St. Lambertus; een zerksteen met grafschrift zal op zijn graf worden geplaatst met vermelding » syner begenkenisse ende spenden ». Den armen die zijne uitvaart bijwonen zal men geven twee brooden en eenen » alden braspenninck » en voor het licht der kerk 20 pond was; voor het jaargetijde zijner ouders laat hij eene erfrente van vier malder rog 's jaars. Voor zijn eigen jaargetijde schenkt hij aan het kapittel 2 malder rog erfpacht, en aan de kapellanen ook twee malder, item voor zijn » gehoygnisse te hebben in dier quatertempen twe erffmalder roggen », item aan het kapittel om zijn » graff op alrezielen ende paesdaghen te visiteeren » een erffmalder rog. Onder de erflatingen aan zijne familie komen voor: een legaat aan zijn neef Thomas van Schenne, een aan zijn neef heer Johan van Weert en aan Willem den Heiligengeestmeester te *Nederweert*, een erfpacht van acht malder rog voor twee wekelijksche missen en twee erffmalder om den armen van *Nederweert* bedeed te worden. Verder laat hij aan vrouw » Jacoba van Horen, die alde vrouw van Thorn, » aan Jacoba van Heinsberg, » gubernesse des monsters van Thorn », aan de dekanes, aan de oudste stiftsdame, aan den kanonik Jacob van Oeteren en den kapellaan Jan van Weert, elk eene kleine som gelds en aan de Thornsche parochiekerk een malder erfpacht. Aan zijn voornoemden neef Jan van Weert vermaakt hij ook zijn brevier, in twee stukken verdeeld. Item aan de armen van Thorn 500 grypen ter stichting van een kapitaal en 600 grypen aan de kerkfabriek der stiftskerk. Als zijne executeuren stelt hij aan: de kanonikes Elisabeth van Carpen, Heer Jacob van Oteren, kanonik, heer Jan van Weert, kapellaan, jonker Gerard Haeck, Jan Pollarts en de dekanes van het kapittel; zij zullen de clausulen van dit testament uitvoeren en over de overige goederen van den overledene disponeeren tot heil zijner ziel. Bij deze akte verschenen als getuigen heer Peter van Weert, kapellaan der stiftskerk, meester Jan Oirsoye en Thys Creenkens. Het testament werd geschreven door den notaris Dirk van Liethoven, klerk van het bisdom Luik, » in eene nedere kameren des huys des voirs. heren Tilmans op dueterste eynde, dair hy op syn bedde sieck lach Thoren ».

Origineel op perkament met het notarismark van Dirk van Liethoven, verbeeldende verscheidene gothische letters op een trapvormig voetstuk.

N°. 352.

1449. 16 Maart. — Gegeuen jn den palleys van Ludich dair der eirwerdichste jn

got vader heren Johan van Heynsberge, Busschop van Ludich, hertoge van Bullion jnd greue van Loen onse lieue geminde heer jnd broder ons eirde verleent heeft, jnt jaere ons heren xiiij^e negenjndveertich, sestien dage jnder maent Martio.

Jacoba van Loen, dochter tot Heynsberg, » regierre jnd verwaerre des goidshuis van Thoren », doet kond dat, voor haar en Johan vanden Hout van *Esden* en Johan der Lewe van *Tricht*, hare leenmannen, Raes zoon van Claes Bornmans van *Baewen* aan het kapittel, ten behoeve van het godshuis en van de arme lieden, voor eene hem betaalde som van 100 Rijns gulden, verkocht heeft 5 malder rogge erfpacht, maat van Eyck, te leveren op St. Andriesdag te Thorn voor de kloosterpoort, stellende hij tot onderpand van die erfpacht eene tiende gelegen te *Zantvoirt*, die hij als wettig man en momboor van Marie, dochter van Arnt van Mewen en van Elizabeth Kyverberghs, van vrouwe Jacoba te leen houdt, alsmede 2 malder rogge die tot voorschreven leen en tiende behooren, en door Johan Svolres van *Zandvoirt* op zijn goed verschuldigd zijn. Dat verder Raes voorschreven in dat onderpand heeft doen gichten en erven, na manisse en wijzen der leenmannen, Tilman van Gruenenborch, kanonik van Thorn, die tevens belooft binnen het jaar een gichtdrager te stellen voor het leen der 5 malder; van welke stichting drie malder, die den armen toebehooren, uitgedeeld zullen worden in het godshuis op de vier quater temperdagen tot heil der ziel van wijlen heer Tilman van Weert, en de andere twee malder zullen dienen en gaan in de provende van denzelfden heer Tilman van Weert, en eindelijk dat Johan van Mewen, zwager van Raes, met dezen afstand gedaan heeft van gemelde tiende voor het geval dat de erfpacht van 5 malder niet zou voldaan worden, doch anders niet, en dat Raes beloofd heeft zijn anderen zwager Goert van Mewen, voor zooveel dezen aanbelangt, en des needs ook zijne eigen vrouw Marie van voormelde tiende afstand te laten doen.

Orig. op perk. — Zegels van Gerit Haeck en van Johan van Yttervoert, die door hunne bovengenoemde leenmannen, wegens gebrek aan eigen zegel, verzocht waren te zegelen, zoomede dat van Jacoba van Loen, in groen was, gaaf. Zie onder n°. 343. Dat van Gerit Haeck en van Johan van Ittervoort zijn beide slangenkruizen met 8 drakenkoppen voorzien.

N°. 353.

1450. 22 Februari. — Gegeuen tot Curingen jnden jaeren ons heren Jhesu Cristi du men schreyff dusent vierhondert ende vyftich, tweentwintich dage in Februario die men heyt Sporkell.

Vrouwe Jacoba van Loen, dochter te *Heynsberg*, » regieres en verwaerres des godshuys van Thoeren”, bekend dat voor haar en hare leenmannen Rutten Volquyns van den Eynde, Gheeret vander Leynceulen, bode te Thorn en Thys van den Meers, verschenen is Raets, zoon van Claes Bormans van *Baexem*, die verklaarde erflijk verkocht te hebben aan het kapittel, ten behoeve van de fabriek der kerk, » eyn teenden gelegen tot *Santuoert* myt teen malder roggen erfpachts, maten der stat van Eyck, guet pacht koerns; yn den seluen teen malder rogge vurs. twee malder rox gerekent syn die in dit leen en teenden vurs. behoeren, die welghe twee malder rox vurs. Johan des Volres van *Santuoert* geldende is van sinen huys ende hoeff mit twee buenre lands daer aen gelegen, ghelyck ons leenboek dat inhaldende is; die wellighe teenden Raets vurs. ouch all tsamen van ons te leen heeft ontfangen als witlich man ende momber Marien Aernts dochter van Meuwen ende Elysabeth Kyeuerberghes. Voer wellighe teende ende erfpacht vurs. onsse eerweerdighe capyttel vurs. waell ende witlich betaelt hebben twe hondert ende teen Rijns gulden, guet ende gherechtich als op datum dis briefs genge ende gheue syn, off die weerde daervoer in anderen gueden gelden, des Raets vurs. waell ghenuecht heeft, ende op wellighe teenden ende onderpant vurs. ons eerweerdighe capittel vurg. ouch dair toe vyff malder roggen erffpachts geldende heeft, daer eyn brief van ys. Derre dient drye malder den Ermen te deylen op die vier quater temperen op dat yseren yn onssen cloester vur heren Tylmans sielen van Weert seliger gedenkenis (1), ende die ander twe malder rox sullen dienen ende gaen inden seluen willen heren Tylmans prouende; alsoe heeft ons capittel vurs. nv verkregen die ghansse teende myt alle hoen toebehoeren, haldende vyfteen malder tsamen off daer omtrent”. Voorts verklaart Jacoba van Loen, dat Raets voor haar en hare leenmannen afstand gedaan heeft van gemeld leen en tienden, en te gelijk met hem, voor zooveel nodig, zijne » zwegerlinge” Godert van Meuwen en Johan van Meuwen, en daarin heeft doen erven Johan Sonderlant, kanonik, als fabriekmeester van het godshuis, welke tevens beloofd heeft een momber of gichtdrager van het leen te stellen, na wiens dood of verandering het godshuis gehouden

(1) „Op dat yseren” beteekent hier misschien, dat de uitdeeling van dit koren moest plaats hebben op den ijzeren rooster voor de kerk- of kloosterdeur. Zulke roosters bevinden zich in Limburg nog heden voor vele kerkdeuren; zij dienen om er de schoenen op af te vegen.

Ysaac cum I missa, valet IIJ mod. sil. — Altare S. Petri, rector D. Raso Cornely absens, deservitur per dictum D. Franciscum cum IJ missis, valet XVIIJ flor. rhen. — Matricularia. Rector Cornelius filius Petri de Ryell absens, deservitur per Hubertum filium Huberti, valet XIJ mod. sil.

Ginneken ecclesia. Rector D. Petrus Pavonis absens, deservitur per Theodoricum Pauli cum IIJ missis, valet XL scuta. — Altare S. Marie, rector Lambertus Blerinx absens, deservitur per D. Rumoldum Blerinx, cum I missa, valet X flor. holl. — Matricularia. rector D. Joannes de Breda, notarius sigilli, deservitur per Reynerum de Elsbroeck, valet IIIJ sextarios. — Altare S. Laurentii, rector Cornelius filius Reneri de Elsbroeck presens, cum missis dominicis et festivis, valet XIJ rhen. — Altare S^{ti} Jacobi et Catharine in Capella de *Halder*, rector Petrus Bout presens, cum IJ missis, valet VIIJ sext. sil.

Marters ecclesia. Rector D. Nicolaus Bardonche canonicus Leodiensis (1), deservitur per D. Petrum Bruyn, valet IJ^o flor. rhen. — Altare Ste Anne, Joachim et Petri, rector D. Petrus Bruninx presens, cum I missa, valet VJ rhen. — Altare S. Barbare et Dympne, R. Martinus Adriani absens, deservitur per D. Jacobum S'Groeven cum I missa, valet VJ flor. rhen. — Altare S. Nicolai, R. Joannes filius Josephi Bormans absens, deservitur per dictum D. Jacobum, cum missa, valet XVIIJ flor. rhen. — Altare S. Petri et Pauli sub Cruce, rector D. Joannes Andreae presens, cum I missa, valet X rhen. — Altare S. Spiritus et Jacobi, rector D. Joannes Regis absens, deservitur per D. Egydium van Buyten, cum I missa, valet VJ rhen. — Altare Annuntiationis Marie, Katharine et Magdalene, rector Arnoldus filius Arnoldi absens, deservitur per D. Jacobum prefatum cum I missa, valet IIJ rhen. — Matricularia. Rector Egydius Buyten, presens, deservitur per Wilhelmum Godefridi clericum conjugatum, valet XIJ sext. sil.

Etten ecclesia. Rector D. Jaspar van Dyck absens, deservitur per D. Philippum Nouts cum onere ejusdem ecclesie, valet LXXX mod. sil. — Altare S. Marie, rector D. Goswinus Goltacker absens, deservitur per D. Georgium de Weert, cum IJ missis, valet X mod. sil. — Altare S.

(1) Of hier Nicolaus de Barbaçon, kanonik te Luik in 1457, bedoeld wordt, weten wij niet.

Salvatoris, rector D. M. Walterus Fabri absens, deservitur per D. Cornelium de Wiel, cum I missa, valet IIIJ mod. sil. — Altare Nativitatis Dñi, rector D. Joannes de Riel presens, deservitur per D. Henricum Laurenty, cum IJ missis, valet V mod. sil. — Hospitale, rector D. Walterus Fabry absens, deservitur per D. Hubertum Laurentii, valet annuè, cum I missa, IIIJ mod. sil. — Altare S. Crucis, rector D. Philippus Nouts presens, cum IJ missis, valet V mod. sil. — Altare S. Marie, Nicolai, Cornelii et Catharine, rector D. Anthonius de Eyck presens, cum V missis, valet XXIX flor. rhen. — Matricularia, rector Joannes Lubbeeck absens, deservitur per D. Gysbertum de Riel clericum conjugatum, valet VI mod. sil.

Sprundel ecclesia. Rector D. Ludovicus Rolants capellanus D. n. R. et deservitur per D. Henricum de Endovia, cum I missa in quindena, valet XXVJ rhen. — Matricularia annalis deservitur per Laurentium filium Judoci de Buscoducis clericum conjugatum, vix valet. — Altare S. Crucis, cum altaribus Barbare Trinitatis et Catharine unitis, rector D. Henricus de Endovea presens, cum IJ missis, valet VIIJ flor. rhen.

Baerle ecclesia. Rector D. Joannes Yngenwinckel absens, deservitur per D. Petrum Fabri, cum IJ missis, valet C flor. aureos. — Altare S. Crucis, Salvatoris, Catharine et Barbare, rector D. Gysbertus Snellardi, presens, deservitur propter innocentiam, cum IJ missis per D. Petrum Zeghers et quo ad alia quatuor per D. Gerardum, valet XXIJ mod. sil. — Altare S. Marie, rector D. Petrus Fabri presens, cum tribus missis, valet XIIJ mod. sil. — Altare S. Marie confraternitatis et Georgii, rector D. Petrus Braxatoris presens, cum IJ missis, valet VIIJ mod. sil. — Altare S. Nicolai, rector magister Joannes Copis canonicus et archidiaconus Hasbaniae in ecclesia Leodiensi absens (1), deservitur per D. Walterum Fabri, cum IJ missis, valet V mod. sil. et VI Rog. — Altare S. Sebastiani, rector D. Henricus Welde absens, deservitur per D. Petrum Braxatoris, cum IJ missis, valet VIIJ mod. sil. — Altare S. Huberti et Anthonii et XI millium Virginum, rector D. Petrus Reyns presens, cum duabus missis, valet V. mod. sil. — Matricularia, rector D. Petrus Stephani absens, deservitur per D. Joannem Back clericum, valet X mod. sil.

Afschrift op papier in port. 23, geschreven in 1668 door den notaris J. Bachuys.

(1) Jan Copis werd aartsdiaken in 1495 en overleed te Rome in 1527. Zie Jos. Habets, *Geschiedenis van het Bisdom Roermond*, eerste deel, p. 283.

1506. 22 Maart. — Gegeven tot Thorn.

Dekanes en kapittel keuren den verkoop goed der tiende van *Suertenberg*, gelegen in de parochie van *Etten*, zijnde een moeras van omtrent 250 bunders.

Afschrift op papier uit de XVIIIde eeuw.

1506. 16 November. — Int jaer ons Heeren XVC inde sesch jaer, sestheen dage in Novembri.

Voor de schepenen der stad *Overweert* (Weert) verschenen Jacob van der Hagen met Jacob zijn wettigen zoon, wonende te *Heeze*, en Jan van der Hagen Jacobs broeder met Laurens van der Hagen, den zoon van voormelden Jan, wonende te *Leent*, en verklaarden, dat wijlen hun vader Jacob van der Hagen in verleden tijden de hoeve *tGerhagen* te *Grathem* had verkocht aan het kapittel van Thorn; zij getuigen dat deze hoeve door het kapittel geheel en al betaald is. Schepenen waren Johan van den Borkenbosch, Johan Schaken, Michiel van der Heyden, Geraert van Betmer en Jacob Koeten.

Orig. op perk. — Met het zegel van Overweert, zijnde een ogivaal gebouw met drie torens, waarin zich het blazoen der graven van Horne bevindt. Omschrift: *s. scabinorum de weert*.

1506 of iets later. — Het kapittel klaagt over het gedrag en de ongeregeldheden harer abdis Eva van Isenburch en besluit de tusschenkomst van den Paus in te roepen.

Ongeteekende minuut, vervaardigd zoo het schijnt door den heer Reyner Borman, ten voordeele van het kapittel van Thorn in een twist met de abdis Eva van Isenburch. Het kapittel bestond toen uit eene abdis, eene dekanes, verder uit kanonikessen, die allen behoorden tot den stand der » principes, barones, illustres et nobiles » en enkele kanoniken. De kanonikessen en kanoniken legden geene beloften af, maar de abdis behoorde tot de orde der Benedictijnen, legde de belofte van kuischheid af en werd

1530. — Zonder dagteekening.

Cornelis Anthonyss doet rekening aan Eva van Isenburg, abdis te Thorn, over hare inkomsten in cijnsen en renten te *Baerl*, *Meerle*, *Galder* en *Nuwenhuysen*, *Noessel* en *Coeckelbergh*, *Eyssel*, *Withoff*, *Jpelaer*, *Neebeek*, *Meelry* tot *Ghilse*, enz. Deze inkomsten beliepen toen de » somma van vierhondert ende neghen ende neghentich Rynsgulden iij st. ij oert. Dat is alle tgheen dat myn genedige vrowe compt te goeder rekenynghe altyt”. Eindelijk is te bemerken, dat Otto van Brouhesen heeft 's jaars twee stuivers en een halven van de helft van *Nossel* en *Coeckelberch*.

Origineel op papier met eene open hand als watermerk.

1531. 23 Februari. — Datum et sic actum in loco nostro capitulari solito et consueto anno a natiuitate domini millesimo quingentesimo tricesimo primo mensis februarj die vicesima tertia.

Tusschen Johannes van Werde, priester en kapellaan der kerk van Thorn, en de andere kapellanen voor het membrum der jaargetijden, bestond twist en geschil over de al- of niet-aflosbaarheid (met 20 horns-gulden) van een malder rogge lastende op het woonhuis van gen. Johannes van Werde, gelegen te Thorn op » dy boede strate”, tegenover het huis van Wilhelmus van Doer anders Wagencker, schout van het land van Thorn. Ter vermijding van gedingkosten stellen partijen de zaak ter beslissing van den kanonik Godefridus van Nederytter, die uitspraak doet dat Johan en zijne erven of opvolgers jaarlijks op St. Andries zullen betalen 4 vaten rogge, erfpacht, maat van Eyk, welke onaflosbaar zullen blijven. Het kapittel van Thorn keurt deze uitspraak goed.

Orig. op perk. — Zegel van het kapittel een weinig aan den bovenrand beschadigd. Dit zegel is rond en verbeeldt de H. Maagd met het kind in zittende houding en hebbende de halve maan onder hare voeten. Omschrift: *sigillum eccl. beate virg. marie thoren ad carsam*.

1531. 20 April. — Gegeven int jaer der zeliger gebuert onss heren Jesu Cristi duyssent vyffhondert eyn end dertich dess twyntchten dagh Aprilis stylo Leodiensi.

1545. 22 Juli. — Gegeuen indem jaere vnss heeren als men schreiff duysent vijffhondert vijffenviertich op sinte Marien Magdalen dach.

Rechters en schepenen der banken en heerlijkheden van *Neder Jtter*, *Thoren* en *Kessenynck*, genaamd *Die drye Eygen*, getuigen dat een twist en geschil tusschen de naburen van *Stramproide* en Johan Simons met zijn zoon Simon, molenaars, door zes scheidslieden, namelijk twee schepenen van ieder der drie vermelde banken, belegd is als volgt: » In den ersten so sal Johan Simons off syn soen Simon die ongewoenlicke dycken laeten vaeren nae loude dat die sess mannen dat teyken ind paell setten sullen, nae loud derselver conden die jnt recht te bevorens daerover geleyt syn. Ind Johan Simons off syn soen Simon sal die beeck vegen ind den slyck werpen daert hom dat alder beste geleegen sal syn. Dan ysset zaick dat sy den slyck werpen bouen dat teyken soe mach yement den yn steeken off vuyt den wech stoten dent hom hinderlick yss buyten broecken an ennighe heeren, sonder den slyck yn die beeck te werpen... Ind oft zaick were dat Johan Simons off syn soen eynige ongeboerlicke dycken bouen dat teyken lechten of deden leggen, so sullen sy gebroeckt hebben aen die drye heeren aen yeder heer eynen karolusgulden. Ende oft zaick were dat yemantz den moleners vurs. dat water aff steecken beneeden dat teycken vnd neem hon dat water die selffte sullen ouch gebroeckt hebben aen die drye heeren gelyck vurs. steyt". Voorts bepalen de zegslieden dat de gerichtskosten, geschied » vur den beleytenisse mit den richten ind op den dach doen die heeren van sinte Lambrecht syn geweest tot *Maeseyck*", door Jan Simons voor 2½ deel en de gemeente van *Stramproi* (Roede) voor 1½ deel gedragen worden, doch de kosten gevallen » na den beleytenisse" door ieder voor de helft. En zal geen der partijen, wegens deze uitspraak, den zegslieden iets mogen verwijten of hen van iets betichten, op boete van 4 rozennobels, te weten: een rozennobel aan ieder der drie heeren, en een rozennobel aan de zegslieden te zamen.

Orig. op perk. — Zegel der drie gerichtten geschonden. Dat van Neeritter verbeeldt eene hand houdende eenen bisschopsstaf en daarnaast eene ster. Zie n°. 337. Over dat van Thorn zie n°. 399 en over dat van Kessenich n°. 447.

1545. 11 Augustus. — Als men schreyff duysent vyffhondert ende vyffenviertich op eenen woensdach den elffden dach van oustmaent. Geschied tot Thoren.

Door tusschenkomst van Margareta » dochter van Brederode, vrouwe der kercken ende vryen werrentlicken styffs Thoren » werd volgend accoord tusschen het kapittel en de broederschap der kapellanen gesloten. » So dan die cappelaenen den Eerwerdighen Capittel iaerlix uytgelden ende sculdich syn van eynen hove geleghen toe *Haerle* denselven capellaenen toebehoerende, in den iersten vyff vaet rogge, noch van denselven neghen cop weytz, noch daervan sesden halven aldegroot eynen braebantz inde noch ouch daervan seeven cop rogghen. Daertegen is dat eegenoompt Capittel den vurg. Cappelaenen jaerlix sculdich: In den iersten van honnen hove geheyten den *Veekhof*, bynnen Thoren gelegen, vyff vaet rogghen. Noch van honnen huysen aen den kerchoff geleegeen, daer her Jan Moens ende her Goert van Ytter in woenende syn drye alde groet. Noch is dat Capittel den cappelaenen jaerlix schuldich van eynen moyshoff over die beek geleegeen, op die lochterhant als men nae *Groenenborck* gaen wilt.

Willighen hoff die jouffvrouwen van Rennenberch nu gebruyckende syn, onderhalven alden groet. Noch dat Capittel vurg. is jaerlix sculdich den voors. Cappelaenen in die cruysdaegen, als men metten heyligen geyst in *diebus rogationum*, te weten den geenen die met gaen ende helpen die processie verciere thien cop wyn ».

Om tot eene meer redelijke en billijke administratie dezer goederen te komen verschenen in den kapittelzaal te Thorn » die Edelen ende waelgeboren jonckfrouwen Johanna van Renneberch, vice-dekanesse, Eva van Rennenberch, Magdalena van Brederode, Ursula van Ebersteyn, Margareta en Anna van Petersheym, Penelope en Johanna van Brederode, als canonissen, ende die weerdighe ende voersichtighe heeren ende priesters her Hieronymus Bellens ende her Daniel Johannis van Vechel als canoniken der kerecke inder tyt aldaer resideerende, als leden van het capittel en de vrome heeren en priesters met naeme her Mathys van Ittervoort, her Johan Moens, her Goert van Ytter, her Reyner van Oeteren, her Johan van Weyrde, her Claes van Zittart, her Claes van Venrode, her Johan van Eyndhoven en her Augustyn Groenrys, als kapellaenen indertyd ouch aldaer resideerende ». Deze gingen een vergelyk en liquidatie aan, volgens hetwelk de rechten en voordeelen der beide partijen vereenigd worden, onder voorbehoud dat de kapellanen gelijk vroeger de processie der kruisdagen moesten bijwonen.